

MED INDIANKLUBBEN I
SYDVÄSTERN
2008

bild och text:

Bertil Thörn

INDIANKLUBBEN

En produktion av

INDIANKLUBBEN

Helsingborg 2010

bertil.thorn@bredband.net

EN GÅNG VAR VI I ALBUQUERQUE TRE GÅNGER...

MED INDIANKLUBBEN I SYDVÄSTERN

2008

Måndagen den 1 september

Det började inte bra! Det vill säga, för gruppen som flög från Köpenhamn gjorde de' det. Men gruppen från Stockholm hade allt annat än flyt... Ett SMS till mobiltelefonen på eftermiddagen berättade den oroande nyheten att DELTAs plan, som skulle avgå från Arlanda, hade tekniska problem och att man nu väntat i över tre timmar och ännu inte kommit iväg! Hur går det nu med anslutningen i Atlanta..?

Ja, självfallet gick det inte alls! Nya SMS talar om att gruppen kommer att få övernatta i Atlanta, men är inbokade på första morgonflyget till Denver på tisdagen. Jaha... vad innebär det här nu för vårt program då? Besöket vid Sand Creek måste vi väl ändå hinna med? Men museet i La Junta får nog strykas. Kanske kan vi ta det på onsdagsmorgonen i stället... Nej, det går givetvis inte, då de bara har öppet på eftermiddagar! Shit!!! Vi får vänta och se hur dags vi kommer iväg.

Kastrupgruppen tar sig i alla fall igenom alla ankomstkontroller, Hasse och Gittan möter oss och vi får ut vårt bagage och kan transporteras in till hotellet av Dave och Dakota Bus. Allt verkar frid och fröjd och nu ska det bli skönt att få krypa ner i en säng för några timmars välbehörlig sömn. Hasse ska bara hämta nycklarna... Men det dröjer... Dave försvinner också in i receptionen.

Och så... Ska det jäklas, så ska det... Efter en god stund kommer Hasse ut i bussen och meddelar att där inne sitter en galning, som inte har en aning om att kunder är viktiga och faktiskt har rätt att förvänta sig en viss service! Galningen har fått för sig, att alla själva måste gå in till receptionen och registrera sig! Vi vet naturligtvis att amerikaner har blivit en smula paranoida efter september 11, men vad tusan har det med ett gäng fredliga skandinaviska turister att göra!? Reströttheten är dock större än protestviljan, så alla radar snällt upp sig och får till slut sina nycklar. Sängen gungar och luftkonditioneringen brummar och skramlar. Nu är vi äntligen i Amerika!

Tisdagen den 2 september

Det hela börjar nu med sovmorgon, då vi måste vänta på första morgonflyget från Atlanta. Frukosten klaras av i lugn och ro och ännu något reströtta, sätter vi oss till slut i bussen för att åka ut till flygplatsen. Då kommer nya SMS! Alla kommer inte med på morgonflyget från Atlanta!!! Fyra deltagare är ombokade till nästa flight! Ska det aldrig ta slut? Ska hela vårt detaljerade program spricka redan första dagen? Snart kommer ytterligare SMS. Nu verkar det som om alla, trots allt, kommer med. Skönt!

Men säg den glädje som varar. Nytt SMS igen. Två deltagare fick inte plats och vi kommer att få vänta ytterligare ett par timmar!

Så småningom dyker i alla fall den första gruppen upp. Nu är det bara att hoppas att de kvarlämnade verkligen kommer med nästa flight! Väntan blir lång där på bussparkeringen. Vi får ju inte åka upp till terminalen, förrän passagerarna har anlänt. En timma går och så ytterligare en... Hasse står vid ankommande för att fånga upp de saknade. Då kommer ett telefonsamtal! Det är våra saknade vänner, som nu står ute på en av busshållplatserna!

Var är då Hasse? Hur har de lyckats komma förbi varandra? Nya telefonsamtal, den här gången till Hasse, som lovar springa ut och leta upp de saknade.

Efter en stund löser allt upp sig och vi kan äntligen – fem timmar försenade – ta oss upp till terminalen och få lasta ombord våra sista deltagare. Nu kan resan ta sin början och tack och lov för mobiltelefoner och att de fanns med! Hur hade det gått utan dessa?

Det är nu helt klart att vi varken kommer att kunna besöka museet i La Junta eller kyrkogården i Las Animas, med William Bent's grav. Men Sand Creek ska vi i alla fall klara. Så, full fart österut på Interstate 70. I Limon en första hamburgare, mer eller mindre på stående fot och sedan står det inte på förrän vi tar oss in på grusvägarna mot Sand Creek Battlefield. Den Park

Ranger, som skulle ha varit där, har gått för dagen, men vi tar oss ändå förbi grindarna och promenerar själva ut till den plats där striden ägde rum. Ja, det vill säga, inte riktigt ändå, då man inte förberett någon gångstig fram till den verkliga platsen. Men det kunde vi leva med. Vi hade i alla fall kommit så långt, att vi kunnat berätta om händelseförlopp och pekat ut var de olika platserna låg. Därmed verkade de flesta vara nöjda, även om man kunde ha önskat sig ett lite mera innehållsrikt besök. Kanske var det också så, att magen började påpeka, att det snart var dags för middag och kanske hade den här första dagen redan blivit tillräckligt lång och tröttsam ändå. Incheckningen på Bent's Fort Inn i Las Animas var närmast ett under av effektivitet och smidighet,

jämfört med Comfort Inn i Denver. Rummen var snart tagna i besittning och därefter dröjde det inte länge förrän matsalen fylldes av hungriga skandinaver. Allt gick bra, utom för Ulrika, som fick sitta där och vänta på sin spagetti. Efter lång och tålmodig väntan (vi skandinaver är nu en gång för alla sådana) så kom beskedet att kocken nog förmodligen hade ätit upp allt själv! I vilket fall som helst, så fanns det ingen mera spagetti! Ja, jag säger då det... Men det löste sig till slut och nu glömmet vi det. I morgon är en ny dag och då ska det väl äntligen komma igång på riktigt.

Dagens utförda föredrag:

Staten Colorado... Bertil Thörn

Sand Creek... Hans-Olof Ohlsson

William Bent... Bertil Thörn

Onsdagen den 3 september

Sovmorgon igen! För nu skulle vi direkt ut till Bent's Old Fort. Och där hade man börjat tillämpa lågsäsong sedan två dagar – det vill säga så sent som i måndags! Alltså öppnade man nu en timme senare än vårt tidsschema! Men det kan vi leva med. Vi kommer att klara vårt dagsprogram ändå. Besöket blev också lyckat. Två guider stod redo att ta hand om oss och vi fick en mycket trevlig och informativ rundvandring i den fantastiska anläggningen. Besöket i giftshopen blev dock med nödvändighet en aning stressat. Redan nu börjar det kännas jobbigt att jaga på resenärerna. Men så är nu en gång för alla förutsättningen för en gruppresa.

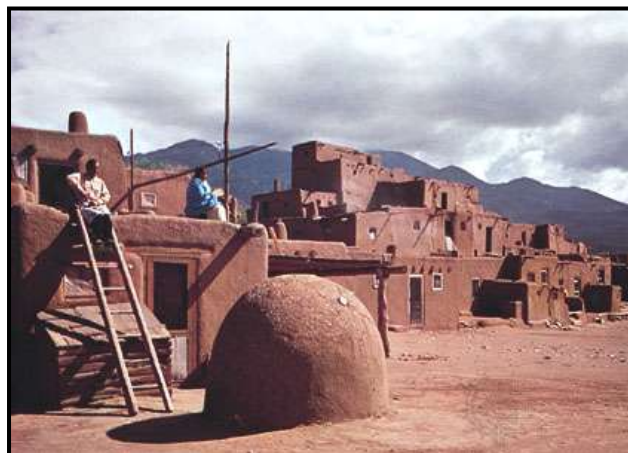
Vädret är ungefär som utlovat. Soligt och varmt, så Marjo hade tagit chansen till en simtur i hotellets utomhuspool före avfärden, medan Johnny, vår ormexpert, rantade runt i det höga gräset, ner mot Arkansas River, i jakt på diverse kryp.

Genom Comanche Grasslands gick så färden mot sydväst, mil efter mil av bara trädlösa viddar, för att så småningom närma sig den gamla gruvstaden Walsenburg. Hamburger-time igen! Men än så länge hördes inga klagovisor. Allt slank ner utan knot och turen fortsatte mot bergen i väster.

Upp över LaVeta Pass gick det, efter ett kortare stopp nere vid bergets fot, för att fotografera Spanish Peaks. Molnen hängde dock på topparna, så det blev kanske inte de där helt perfekta bilderna.

På andra sidan passet bredde San Louis-dalen ut sig för våra ögon. Och där nere ligger Fort Garland, med ett antal av de gamla byggnaderna fortfarande intakta. Fint museum och ännu en giftshop, som det var svårt att få folk att slita sig ifrån.

Men vi hade en tid att passa i Taos Pueblo, så här gavs ingen pardon. Disciplinen behövde upprätthållas redan från början, så att säga. New Mexico låg nu framför oss och snart lotsade Dave in oss i den trafiktäta staden Taos och lyckades vända den stora bussen in genom den 135-gradersvinklade korsningen till den smala vägen ut till pueblon. Väl där fick vi så småningom en trevlig tjej som guide och hon kunde, om en med en något pipig röst, valla oss runt i den välkända byn på ett förtjänstfullt sätt. Sedan var kommersen igång igen. Vi fick redan börja påpeka att det fanns en maxgräns för vad

väskorna fick väga på flyget! Men alla var glada och det fanns ju så mycket att titta på... Sedan var det fritt fram för att titta på staden Taos, efter att vi checkat in på Best Western Kachina Lodge. Men hur många var det som verkligen hann med det? Jag vet egentligen inte. För här skulle det ätas och så visade det sig att det var indiansk dansuppvisning på hotellgården på kvällen. Och sedan fanns det inte mycket tid kvar för resenärer som fortfarande kände av reströtheten. Mörkret kommer ju dessutom som skjutet ur en kanon här nere i södern. Så allt det där med Kit Carsons hus och hans grav och konstgallerierna och plazan och allt det andra, blev det kanske inte så mycket tid till. I varje fall inte som man skulle ha önskat sig. Kanske har vi i våra ambitioner att göra ett innehållsrikt program, varit alltför ambitiösa. Eller...?

Dagens utförda föredrag:

Bent's Old Fort... Bertil Thörn

Santa Fe Trail... Bertil Thörn

Fort Garland... Bertil Thörn

Kit Carson... Bertil Thörn

Staten New Mexico... Bertil Thörn

Taos Pueblo... Bertil Thörn

Staden Taos... Bertil Thörn

Charles Bent... Bertil Thörn

Pälsjägarna i Taos... Bertil Thörn

Torsdagen den 4 september

Skam den som ger sig. Det är klart att vi i alla fall ska se Kit Carsons grav, innan vi ger oss av! Så alla trampade tappert iväg, upp genom idrottsplatsen, till den lilla familjegraven i parken, efter att Dave lyckats hitta en parkeringsplats inte alltför långt borta. Så fick vi då i alla fall våra fotografier av gravstenar och informationsskyltar och kunde nöjda lämna Taos bakom oss.

Ett kort stopp gjordes efter en stund, när vi passerade Rio Grande. Här rinner floden fram genom en djup ravin och vägen går här över Amerikas tredje högsta bro, Rio Grande Gorge Bridge. 200 meter ovanför floden och med ett mittspann på hela 180 meters längd, är den totalt 390 meter långa stålbron en mäktig skapelse.

På bergiga vägar, med hänförande utsikter, gick färden därefter mot nordväst, för att så småningom ta oss in på Jicarillaapachernas reservat. Museet, som vi skulle besöka, var stängt, men i stället välkomnades vi in till stamhögkvarteret (Jicarilla Apache Nation Culture Affairs Office), där vi mycket hjärtligt togs omhand av intresserade stammedlemmar. Det blev så småningom till ett mycket givande besök, som varade betydligt längre än vi hade tänkt oss. Den äldre damen, Dr. Wilhelmina Phone, stamrådets linguist, som hade bidragit till att det framställts en ordbok för deras språk, propsade på att vi skulle sända bilder från Helsingborg och Sverige och hon tyckte att vårt besök var lika spännande, som vi hade tyckt att det var att komma hit. Även här tog besöken i giftshopen en stor del av tiden. Inte minst för att man, i sann indiansk tradition, inte hade gjort något för att effektivisera sin handelsredovisning. Här skulle minsann varje litet vykort och andra prylar nogsamt, för hand, skrivas in på kvittot, ända tills vi lyckades få till beslutet, att allt kunde skrivas på ett kvitto, i stället för på ett till varje kund. Men visst är det kul att det finns variation och att allt inte går till som på Wall-Mart! Och Jicarillaapacherna var så trevliga och intresserade och tyckte att det var så spännande, att vi kommit. Inte minst han, som gjorde allt, för att våra tjejer skulle stanna och gifta sig med honom!

Vidare västerut gick färden. I Bloomfield var det "hamburger-time" igen. Men sedan väntade den näst viktigaste ruinstaden från Chaco-kulturen, Aztec Ruins National Monument. Det höll dock på att bli ett komplett misslyckande, då den relativt nya guiden inte förstod vad hennes roll var, utan använde en orimligt lång tid till att berätta om sig själv och vad hon hade haft för sig i livet. Själva ruinstaden var dock intressant.

Övernattning i Durango, alldeles intill järnvägsstationen. Uppskattades definitivt av en gammal tågbyggare! Men den viktigaste upplevelsen, som vi planerat för gruppen, var givetvis att få bo på detta kulturminnesförklarade hotell. Vårt val av hotell har annars genomgående byggt på att det ska vara en viss standard. Men på vissa hotell är det andra faktorer som har fått bestämma. Som i fallet med Strater Hotel i Durango. Här är det nämligen upplevelsen att få se hur ett lyxhotell såg ut för drygt 100 år sedan som var det vi ville förmedla. Här var också enda gången vi tvingades vänta på vårt bagage, då det ingår i hotellets

image, att det ska vara bärare som distribuerar väskorna till rummet. Tänk så ineffektivt egentligen! Men även det tillhör naturligtvis upplevelsen.

Dagens utförda föredrag:

Jicarill Apache... Bertil Thörn

Chaco-kulturen... Eva Stormark

Aztec Ruins... Hans-Olof Ohlsson

Ute Tribe... Hans-Olof Ohlsson

Durango / Strater Hotel... Hans-Olof Ohlsson

Durango-Silverton Narrow Gauge Railroad... Bertil Thörn

Navajofolkens heliga berg... Hans-Olof Ohlsson

Fredagen den 5 september

Det här var första dagen där vårt program innehöll vissa improvisationer på grund av sena ändringar. Men huvudparten omfattade ändå en gedigen, om än något nedkortad, rundtur i Mesa Verde National Park. Efter ett kort stopp i deras Visitor Center besöktes i tur och ordning Cliff Palace, Balcony House och sedan Spruce Tree House, som kunde besökas efter en kortare vandring ner till ravinens botten. Ett besök som gav väldigt mycket. Vi kunde till och med gå ned i en riktig kiva. Den höga höjden över havet gjorde, att vi alla kände av klättringen upp till ravinkanten igen. Men det var det värt. Och väl där uppe fanns det ju en liten giftshop! Långt borta i soldiset kunde vi också skymta den karaktäristiska klippan Shiprock,

som ligger ända nere på navajoreservatet. Det är ändå så mycket som 50 miles (8 mil) fågelvägen dit ner! Efter Mesa Verde var det tillbaka till Durango igen. Men den här gången bara för att passera staden. Målet var nämligen Southern Ute Reservation. Ett reservat där vi snappat upp, att det skulle bli Pow-wow. Och mycket riktigt, visst skulle det bli Pow-wow. Men som alltid i Indianland gäller "Indian time". I det här fallet innebärande att några danser inte skulle komma igång förrän möjligen till eftermiddagen eller kvällen. Så vi fick nöja oss med lite fry-bread och de få hantverkare som redan slagit upp sina stånd. Helt lottlösa blev vi dock inte, då stammens lilla museum var öppet och vi kunde ta oss en runda. De till och med öppnade sin giftshop, som egentligen var nedpackad och stängd i väntan på en flytt. Så helt lottlösa blev ju inte uteindianerna heller. En tredje gång passerades därefter Durango. Nu på väg till dagens slutmål, Cortez. Men innan vi släppte Durango för gott stannade vi ändå på en Wall-Mart i stadens utkant för välbehövliga påfyllningar av vatten och annat. En och annan DVD-film gick ju inte heller att undvika för somliga.

Väl framme i Cortez räckte orken för mig bara till närmaste affär för några vykort och en DVD-film, förutom middagen på Main Street Brewery. Men andra hade orken att vandra hela vägen ut till den stora hantverksaffären Notah-Dineh och till Cortez Cultural Center.

Dagens utförda föredrag:

Mesa Verde... Bertil Thörn

Folken i Mesa Verde... Bertil Thörn

Richard Wetherill... Bertil Thörn

Gustav E. A. Nordensköld... Bertil Thörn

Anasazikulturen... Eva Stormark

Lördagen den 6 september

På väg till Arizona genade vi över ett litet hörn av Utah också. Inga stopp dock, då bröderna Simpson, på Twin Rock Trading Post, inte ens besvärat sig med att svara på våra förfrågningar. Så vi ställde direkt om siktet på Monument Valley. Och här skulle

det bli näst intill en heldag. För vi nöjde oss inte med enbart navajoindianernas Tribal Park, utan vi startade med Gouldings Trading Post. Och då naturligtvis museet över Westernfilmepoken här ute. Men efter det var det guidad tur i öppna bilar rakt ut i Monument Valley Navajo Tribal Park, på skumpiga vägar, till platser som John Ford Point, Three Sisters, The

Camel, The Sun Eye och allt vad de spektakulära klipporna heter. I en hogan, där vi var utlovade demonstration av mattvävning, var det ingen hemma. Men vi tjatade oss i alla fall till att få komma in och fick där en bild av hur en sådan är uppbyggd. Det hela avrundades med en lunch i det fria bestående av Navajo Taco. Försäljning av diverse hantverk och krims-krams förekom naturligtvis under rundturen och här kände man sig nästan tvungen att handla något. Lite av geschäft var dock den kvardröjande känslan. Men de här stackars människorna har inte så mycket annat att leva av, så "what the heck", vi är ju här i deras land nu och då får vi väl inte vara så kritiska. Tillbaka vid Visitor Center verkade heller inte det oplanerade dollarutflödet där i sandöknen ha bekommit de flesta något, för här rasade den vanliga kommersen genast igång för fullt igen, även om där knappast erbjuds några mera unika saker.

Resten av dagen innebar en snabb förflyttning genom navajoreservatet till nästa övernattningsplats, Thunderbird Lodge, i staden Chinle.

Dagens utförda föredrag:

Ute War 1915... Hans-Olof Ohlsson

Staten Utah... Bertil Thörn

Trading Post (systemet)... Bertil Thörn

Gouldings Trading Post och filmmuseum... Bertil Thörn

Monument Valley... Bertil Thörn

Navajos förhistoria och invandring... Anders Järund

Söndagen den 7 september

Även söndagen skulle bjuda på utfärd i vildmarken. Den här gången ut i den imponerande Canyon de Chelly. Eller som navajo själva säger, Tséyi. Halvdagsturen gick främst till Canyon del Muerto, men också till en liten del av Canyon de Chelly. Den tog oss till platser som ruinen Antelope House, pictographerna vid Standing Cow Ruins och slutligen till Massacre Cave. Bättre bilar, mjukare vägar och, skulle det visa sig, bättre guider (även om det blev lite rörigt med hövdingen Narbonas status), gjorde det här till en verkligt minnesvärd utfärd, som alltså tog oss till såväl forntida ruiner som nutida navajobostäder. Även här fanns naturligtvis möjligheter att köpa hantverk. Men i det här fallet, faktiskt, betydligt mera kvalitativa saker. En flätad korg, tillverkad av Ben Daniels, en 70-årig navajo, sprungen ur Salt Water Clan, till exempel, blev till ett värdefullt tillskott till samlingarna. Eller ett litet armband, till vårt yngsta barnbarn, tillverkat och sålt av en navajoflicka, som nog själv var i ungefär samma ålder.

Efter ett snabbt besök på Burger King, i Chinle, var vi snart på väg västerut igen. Nästa mål var Hopiland. De tre mesabergen, som ligger där i hopiindianernas lilla fyrkant, mitt inne i det stora navajoreservatet. Frågan var nu om Dave skulle lyckas manövrera bussen uppför den branta vägen till den första mesan. Och det hade han säkert gjort, om det inte varit för en skylt, som förbjöd trafik med större fordon den sista biten. Så här blev det till att gå

i värmen. Men de som bestämde sig för att genomföra kraftprovet skulle komma att bli rikligen belönade. För besöket i byn Walpi kom att bli till något av en höjdpunkt på resan (och då menar jag inte bara höjden över det kringliggande landet). En mycket intressant guidad tur tog oss runt i den gamla byn. Och inte bara runt, utan även *in* till dess innevånare, i deras bostäder. Besöket hos den gamla damen, Ella Mae Talshia, blev till ett oförlömligt minne. Ett minne som dessutom stadfästes i form av en liten, signerad, lerskål för bara 20 dollar! Ett pris som egentligen var oförskämt lågt! Hade säkert

kostat 120 nere i Tuba City, eller någon av de andra turiststäderna. Jag gav i alla fall tanten 30 dollar, så kändes det lite bättre. Och om man nu ändå ska handla sådana här saker, så tycker jag att det är här, direkt av hantverkarna själva, som man ska göra det! Då är det inte bara en sak, utan det ger också en upplevelse och ett minne förknippat med saken. Så det blev till slut ännu ett par Kachinadockor också till samlingarna.

Utanför ett hus träffade vi Faron Sulu, hopi/tewa, som är en lokal poet från byn, som ville ha hjälp med att få sitt material utgivet. Kanske kommer det något i vår tidning så småningom.

Hopi Cultural Center var stängt, så nästa stopp blev i stället den urgamla byn Old Oraibi, med dess giftshop och ett antal säljmindes innevånare. Så, även här fylldes diverse bagage på med ett antal påsar.

Det som slår en är, att dessa gamla byar tydligen inte har några utarbetade bevarandeplaner. Här bygger man om och renoverar hej vilt. Och ingen tycks ta någon hänsyn till *hur* man gör. Moderna material blandas huller om buller med gamla och om det här fortsätter, så ska vi nog vara glada att vi kom i tid, innan allt det gamla är helt borta! En annan sak som etsade sig fast i minnet, var det intryck en skadad hund lämnade efter sig. En hund, som hoppade omkring på tre ben, med det fjärde helt uppenbart brutet, föranledde inga reaktioner från byns innevånare! Det här ger en hint om, att våra värderingar skiljer sig väsentligt på vissa punkter. Därmed inte sagt att hopi skulle vara något kallhamrat och själlöst folk. Nej, tvärtom, hopi är mycket vänliga, omtänksamma och fredliga. Men en hund är trots allt bara en hund i deras värld!

Dagen avslutades i Tuba City, på Quality Inn Navajo Nation.

Dagens utförda föredrag:

Canyon de Chelly... Hans-Olof Ohlsson

Staten Arizona... Bertil Thörn

Striderna i Canyon de Chelly... Hans-Olof Ohlsson

Hopifolken... Hans-Olof Ohlsson

Walpi... Hans-Olof Ohlsson

Old Oraibi... Hans-Olof Ohlsson

Tuba City... Hans-Olof Ohlsson

Måndagen den 8 september

Nu har vi avverkat vår första vecka och resrutinen börjar sätta sig. Allt går enligt planerna och alla finns punktligt i bussen vid angiven tid. Dagens första stopp blir vid den berömda handelsstationen, Cameron Trading Post, som öppnar redan klockan sex på morgonen! Deras berömda galleri, med alla de riktigt fina sakerna, öppnar dock inte förrän klockan tio, så det får bli en annan gång.

För att nu i någon mån förbereda oss för vad som komma skulle, så stannade vi till vid Little Colorado River Gorge. Utsiktsplatsen från vilken man kan se både österut och västerut längs Little Colorado Rivers djupa och

imponerande floddravin.

Nästan lika imponerande som storebrors.

Men nu vidare mot det som för en del kanske är resans höjdpunkt. Det riktiga Grand Canyon! Behöver egentligen

ingen närmare presentation. Men

samtidigt som det naturligtvis är en stor naturupplevelse, så är

det givetvis också en riktig turistfälla. För att

begränsa störningen av alltför mycket trafik inne

i parken är det numera mycket stora

restriktioner för besökarnas egna fordon.

Bussar får bara åka på

vissa stråk och därför blir det till att åka vidare med parkens egna transitfordon. Gasdrivna bussar som går i

kontinuerlig trafik i olika slingor till de olika attraktionerna. Fungerar mycket bra, när man väl kommer underfund med hur det går till. Och allt är gratis!

Mitt bristande minne hade inneburit att det i programmet felaktigt uppgivits att parkens IMAX-biograf låg inne i själva parken, vilket inte är fallet. Den ligger naturligtvis i byn Tusayan, utanför parken. Några som hade bespetsat sig på att se storbildsfilmen, blev därför lurade. Det ber vi om ursäkt för, men hoppas att det inte utgjorde en alltför stor besvikelse. Verkligheten överträffar ju trots allt filmbilderna i det här fallet. Och genom att vi hade tur med vädret, fick alla säkert sitt lystmäte av storslagna vyer uppfyllt med råge.

Efter en snabb lunch i parken var det dags

att vända söderut, mot Flagstaff. Men

innan vi anlände till Pony Soldier Inn för övernattnig, var ett besök vid Museum of

Northern Arizona inplanerat. Här får man lära sig allt om det forntida krukmakeriet i

Sydvästern. Och mera därtill, om man bara har tid.

Efter flera dagar utan en enda tågvissla är nu abstinensen nästan total. Så därför är det

en stor lättnad att komma till Pony Soldier Inn, vid den gamla Route 66. För här får

man sitt lystmäte fyllt till bredden, med tåg så gott som var tionde minut och ibland till

och med två på samma gång! Och det

dessutom alldeles utanför knuten och med

en järnvägsövergång bara något hundratal meter bort. En övergång där de traditionsenliga fyra signalerna obönhörligt ska blåsas, oavsett om det är natt eller dag! Konstigt nog finns det dock en del som inte är så förtjusta....

Den italienska restaurangen, Mama Luisa, svarade dock upp mot sitt rykte och dagen slutade positivt. Även om vi fick snedda över en parkeringsplats på hemvägen, för att undvika en skum typ, som verkade ha tagit sikte på oss. Man kan aldrig vara för säker så här i Vilda Western...

Dagens utförda föredrag:

Cameron Trading Post... Hans-Olof Ohlsson

Grand Canyon... Hans-Olof Ohlsson

Kapten Garcia Lopez de Cardenas; James Ohio Pattie; John Wesley Powell... Bertil Thörn

Indianerna i Grand Canyon... Hans-Olof Ohlsson

Mary och Harold Colton (Museum of Northern Arizona)... Bertil Thörn

Tisdagen den 9 september

Vår andra vecka började med ett mycket naturskönt vägavsnitt. Genom Oak Creeks dramatiska dalgång slingrade sig vägen fram mot konstnärs- och turiststaden Sedona. Genom att vi egentligen var lite för tidiga för själva staden, hade vi valt att visa gruppen den fantastiska stadsdelen Tlaquepaque. Ett nästan muséliknande affärskvarter, uppbyggt som en kopia av en typisk gammal mexikansk stad. Otroligt vackert och rogivande, med mängder av vackra husdetaljer och utsmyckningar. Att vi inte stannade här för att göra affärer, kunde den snabbt inse, som när affärerna så småningom öppnade kunde börja studera prislapparna. Men synintrycken var gratis och var dessutom mycket mera värda än alla turistföremål i affärerna.

Patrick Ki, en skicklig gitarrist, ursprungligen från Hawaii, spelade på en av plazorna och priserna på hans skivor var ändå överkomliga. Allra helst med tanke på, att man också fick hans autograf på köpet!

I snabb följd väntade nu först klippboningen Montezuma Castle, med fint Visitor Center och därefter Fort Verde. Ett av få gamla gränsfort här nere, som fortfarande kan visa upp originalbyggnader. Dessutom fick vi god hjälp med lokalhistorien av Park Ranger, Dennis Lockhart, som på ett mycket humoristiskt och trevligt sätt berättade fortets historia. Det här är en kontakt som vi ska försöka odla vidare för tidningens räkning.

Vi hade medvetet valt att hoppa över staden Phoenix, även om där finns intressanta museer och jag tror att Dave var lika tacksam för det. Men bytet från Interstate 17 till Interstate 10 klarade han utan några som helst svårigheter. Här var jag själv en gång på väg att hamna på utfarten mot Los Angeles i stället för söderut. Men sådana misstag gör inte vår erfarne chaufför. Skönt dock att slippa köra själv...

Efter att ha passerat storstaden Phoenix, med dess sexfiliga motorvägs genomfart, är det en märklig tidsomställning att komma till Casa Grande och uppleva platsen för detta, en gång så storslagna, Hohokamfäste.

I staden med samma namn var det utlovat, att vi antagligen skulle ha den varmaste dagen och jag tror nog att den prognosen stämde rätt så bra. För varmt var det och hotande åskmoln tornade upp sig runt omkring. Lite fyrverkeri blev det också, när vi, senare på kvällen, sprang för livet för att hinna över genomfartsleden från restaurangen till motellet.

Dagens utförda föredrag:

Sedona / Tlaquepaque... Bertil Thörn

Montezuma Castle... Anders Järund

Fort Verde... Bertil Thörn

Hohokamkulturen... Eva Stormark

Casa Grande... Eva Stormark

Onsdagen den 10 september

Efter att första ha upplevt de fantastiska Saguaroaktusarna i Saguaro National Park, så var det här dagen för två så diametralt motsatta besöksobjekt som en 300-årig katolsk mission och den hälften så gamla Vilda Västern-staden Tombstone. Båda står där dock, bevarade som i fornstora dagar, även om den första fortfarande har sin dignitet och sin aura av helighet kvar i oförminskad omfattning, medan den andra nu inte längre är något

annat än en turistfälla av stora mått. Något som också avspeglade sig i det sätt på vilket Tombstone Motels ägare tog emot sina gäster. Men, är man ensam i sta'n, så kan man tydligen bete sig hur som helst! Det hela var dock skandalöst och vi lät snabbt vår amerikanske researrangör få veta vad vi ansåg! Han lär inte boka några mera grupper här! För övrigt så hade staden Tombstone tagit emot oss med en 20 minuters störtkur, just som vi skulle besöka Boot Hill. Men det är klart, sådant kan man ju inte lasta staden för, även om vi tycker att alla andra städer skötte det här på ett alldeles utmärkt sätt. Inte en droppe regn någon annan stans längs hela vår färdväg!

Dagens utförda föredrag:

Saguarokaktus... Hans-Olof Ohlsson

Papagoindianerna... Hans-Olof Ohlsson

San Xavier del Bac... Bertil Thörn

Tombstone... Bertil Thörn

Bröderna Earp och OK Corral... Bertil Thörn

Torsdagen den 11 september

Nu har vi passerat den sydligaste punkten på vår resa och börjar nu återfärden mot nordost. Vi är nu tämligen nära den mexikanska gränsen och det medför att Border Patrol nu kommer ombord och vill se att vi inte har några illegala flyktingar med oss. Vi blev dock tämligen snabbt godkända och kunde lugnt fortsätta vår färd mot apachernas land.

Om Grand Canyon hade varit en av resans höjdpunkter för några, så tror jag att dagens första stopp var detsamma för andra. Det här var dagen då vi skulle ta på oss kepsen, greppa vandringsstaven och vandra upp igenom Apache Pass till det 2,5 kilometer avlägsna Fort Bowie. Vi började med att fixa bästa tänkbara vandringsväder - en nog så viktig sak att tänka på för en researrangör - för att sedan snabbt lösa frågan vad vi skulle hitta på för de, som inte ville gå med upp. Det löste sig nämligen av sig självt, då samtliga dessa valde alternativet att stanna i bussen och få en stunds skön (och kanske välbehövlig) avkoppling och vila. Vi andra tog Gud i hågen och traskade iväg. Skallerormar, pumor och skräckinjagande apachekrigare till trots så blev det en mycket lugn, men ändå spännande vandring upp förbi platser som den gamla diligensstationen, en apache-rancheria, den gamla kyrkogården, källan och

platsen för det första Fort Bowie, innan vi nådde fram till det Visitor Center, som nu ligger vid platsen för Fort Bowie nummer två. Här fanns en överraskad Park Ranger, som själv inte trott, att hon skulle kunna ta sig upp på grund av gårdagens regn. Men vi hade definitivt inte haft några problem och besöket blev totalt sett mycket lyckat. Den lilla giftshopen var tämligen välförsedd och nu blev det en bokpåse igen! Jädrans, att man aldrig lär sig...!

På väg tillbaka tog vi den andra vägen, från vars höjder vi hade en god överblick av hela anläggningen. Som bonus på det hela lyckades vår ormxpert, Johnny, också leta upp en skallerorm åt oss på tillbakavägen. Lyckan var fullständig! Vädet höll i sig och efter knappt tre timmar var vi åter vid bussen, nu med knorrande magar, men mycket nöjda med dagens utflykt.

De knorrande magarna fick trots allt ge sig till tåls ända till Safford, då det är långt mellan matställena i den här gudsförgätna delen av Vilda Västern.

Sedan var det å andra sidan inte så långt till dagens slutmål, Apache Gold Casino, utanför staden Globe. Men innan dess lyckades vi hitta in till San Carlos Apache Cultural Center, det lilla, men trevliga muséet, där man i tid måste börja bromsa för att inte köra förbi. Här säljer man de unika smyckena av den lokalt funna ädelstenen

Peridot. En ädelsten som är den genomskinliga varianten av olivin och som i USA bara hittas i Arizona. Den lilla staden, där muséet ligger, har fått sitt namn just av att man hittat stenen här.

Väl framme vid apachernas stora casino utlöste vi så det utlovade rejäla åskvädret. Det blev enligt reaktionerna att döma mycket uppskattat. Det här är researrangören som håller vad man lovat, eller...!

Dagens utförda föredrag:

Apacheindianer... Bertil Thörn

Apachekrigen... Bertil Thörn

Skallerormar... Johnny Haak

Apache Pass... Hans-Olof Ohlsson

Cochise och Lozen... Eva Stormark

Fort Bowie... Bertil Thörn

San Carlos... Bertil Thörn

Fredagen den 12 september

Oj vad tiden går. Nu har vi redan gjort mera än halva resan. Kanske tur det för resten, för en del resväskor börjar se rätt så stinna ut!

I staden Globe berättade vi att den berömda indiankrigsspejaren Al Sieber ligger begravd. Tyvärr på en kyrkogård som ligger så avigt till, att vi inte tar oss upp med buss. Men ni som planerar att komma tillbaka vet nu i alla fall att hans grav finns här, vilket är mera än vad vissa av lokalbefolkningen vet. När jag var här för några år sedan och sprang runt på kyrkogården och förgäves letade efter graven, fick jag till slut fråga ett äldre par. De såg undrande på mig en stund och så svarade kvinnan: "Var han med i Lions...?"

Så mycket för den lokala befolkningens kunskap om sin egen historia! Jag hittade stenen i alla fall, efter ytterligare en stunds letande, så nu vet åtminstone jag var den finns.

Det är inte många av krigsskådeplatserna från apachekrigens dagar som man kan komma till med en stor buss. Men en central punkt är

i alla fall Fort Apache, som blev vårt nästa mål. Vid Fort Apache finns en hel del byggnader kvar sedan den tid då det här var en central punkt för militären i kampen mot Geronimo, Naiche, Nana, Juh och de andra chiricahuaapacherna. Här finns fortfarande det blockhus som lär ha varit general Crooks högkvarter under den tiden. Här finns också ett fint museum.

Ända in i det sista har det här varit en dag, som vi har varit lite osäkra på. Och allt berodde på navajoindianernas velande

med tidpunkten för sin festival, Navajo Fair, som vi så gärna ville besöka. Sedan en tid hade det stått klart, att deras senast beslutade datum tyvärr gjorde det omöjligt för oss att kunna delta. Därför hade det under ett tag pågått ett intensivt planeringsarbete för att kunna erbjuda fullödiga ersättningsaktiviteter och en sådan skulle i så fall genomföras just den här dagen. Men, som sagt, ända in i det sista var det en smula oklart och vi kände, att vi fick lov att chansa lite.

Så vi lade om vår resrutten en smula och tog oss upp mot staden Holbrook, i stället för till Zuni Pueblon, som vi först planerat. Men även Holbrook var bara

ett mycket kort stopp på vägen till Gallup. Ett stopp, som vi ville göra, för att alla skulle få tillfälle att se den unika "tipibyn" vid Wigwam Motel. En grupp indiantipier i betong, som inte var helt ovanliga i städerna längs Route 66 vid 1900-talets mitt och som då utgjorde pittoreska övernattningsmöjligheter för den allt stridare strömmen av bilburna turister. I just det här fallet har dessutom tipi nummer 12 även figurerat i Tony Hillermanfilmen Dark Winds, så då kan det kanske vara lite extra spännande att ha ett bildbevis med sig hem. Ett bevis på att vi varit där... också!

Men slutmålet för dagen var El Rancho Hotel and Motel, i Gallup. Ett kulturminnesförklarad hotell, som man naturligtvis inte väljer utifrån krav på standard och bekvämlighet, men som givetvis är ett måste, om man reser här nere för att uppleva kulturen och stämningarna. Här är det atmosfären som är det viktigaste. Kruxet var bara att komma fram hit så tidigt som

möjligt, för det vi nu tänkte erbjuda, som ett slags kompensation för missen med Navajo Fair, var en kvällsaktivitet med ett besök på den månatliga mattauktionen ute i byn Crownpoint. Så för att hinna det, gällde det, att komma fram till Gallup så tidigt, att alla hann äta middag, innan bussen på nytt startade på den åtta mil långa vägen ut till Crownpoint.

Nu löste sig allt på bästa sätt och jag tror att de flesta, som följde med oss ut till auktionen, fick en upplevelse som man inte väntat sig och som gick lite utöver det vanliga.

Dagens utförda föredrag:

Al Sieber... Bertil Thörn

Fort Apache... Bertil Thörn

General George Crook... Bertil Thörn

Cibecue-striden... Bertil Thörn

El Rancho Hotel... Bertil Thörn

Mattauktion Crownpoint... Bertil Thörn

Lördagen den 13 september

Även den här dagen improviserades fram. Först en utflykt till Hubbell Trading Post, ute i byn Ganado, på navajoreservatet. Därefter ett kortare stopp inne i huvudorten Window Rock på vägen tillbaka. Vi hade hoppats på att stamrådet hade kunnat ordna ett program för oss här, som ersättning för att de "lurat" oss på datum för sin festival. Men trots vissa löften blev det inget av med det. I stället hade vi i all hast och med mycket god hjälp av vår amerikanske samarbetspart, lyckats ordna en guidad tur i Zuni Pueblo på eftermiddagen.

Men i tidpusslet ingick också att lämna tid för en snabb lunch och besök hos Richardson Trading Post och de andra handelshusen och pantbankerna i samma kvarter. Vidare att vid hotellet hämta

upp de som inte hade varit med på förmiddagen, men som ville följa med ut till Zuni Pueblo.

Allt fixades dock och vi anlände till Zuni Pueblo i god tid enligt planen. Så pass att vår guide ännu inte hunnit tillbaka efter lunchen. Men några indianer ur ledighetskommittén, på bänken utanför, hade en del att sälja, så vi lyckades fördriva tiden fram till att hon kom och låste upp för oss. Sedan tog det förvisso ytterligare tid att skriva ut alla kvitton på betalda kameratillstånd, men till slut kom vi i alla fall iväg på den guidade turen till den gamla missionsstationen. Väl där skulle

det visa sig att vår guide med verbalt våld blev berövad sin rätt att berätta, vilket i stället övertogs av den oinbjudne Ken Seowtewa. Vem är nu det då? Jo, det skulle visa sig, att det var hans pappa som hade gjort en del av de berömda muralmålningarna och han själv som nu påstod sig ha tagit över ansvaret för att dessa skulle restaureras och bevaras. Med en ordsvada som en politiker eller som en predikant, stal han hela föreställningen och den försiktiga kvinnliga guiden kunde ses alltmör koka av tillbakahållen ilska. Men hon kunde inget göra och till slut fick vi lov att avbryta den PR-hungrige Ken, för att rädda såväl vår guide som vår egen tidplan. Dock måste erkännas, att en del av det han hade att säga, inte på något sätt var ointressant och vi kunde ju själva se att kyrkans inre verkligen var i stort behov av renovering. Frågan är bara om eventuella insamlade pengar verkligen går till en sådan renovering, eller till något annat för den gode Ken mera näraliggande intresse. Avslutningen i Zuni Pueblo skedde i stammens egen giftshop. Och han som skötte ruljansen där blev säkert inte besviken, trots att han hade fått vänta på oss i drygt en timme efter stängningsdags. Business är business, även om det är lördagskväll! Och god business säger man ju inte nej till... Inte ens på ett indianreservat.

Dagens utförda föredrag:

Window Rock och navajoindianernas efterkrigsutveckling... Hans-Olof Ohlsson

Pawn Shop... Bertil Thörn

Hubbell Trading Post... Bertil Thörn

Zuni Indian Tribe... Bertil Thörn

Söndagen den 14 september

Så lämnade vi Gallup och El Rancho Hotel & Motel och satte kurs mot Albuquerque. Avståndet är inte så långt och trots tidig söndagsmorgon chansade vi på att åka rakt igenom staden och ta oss ut till Sandia Reservation, i stadens östra utkanter. Men det blev för tidigt. Här skulle vi ha fått vänta alltför länge på att deras berömda Trading Post skulle öppna. Inte ens bufflarna, på andra sidan vägen, hade stigit upp ännu, utan låg fortfarande och gosade sig allra längst bort i sin inhägnad. Så vi bestämde oss för att ta oss in i staden igen, för att komma tillbaka senare.

Pueblo Cultural Center var i alla fall öppet och här hade vi turen, att det inom några minuter skulle bli indiansk dansuppvissning. Så förmiddagen rullade snart på och vi snurrade rundor där i muséet och i giftshopen, ända till det blev dags att dra ner mot Gamla Sta'n. Ett försök att få checka in på hotellet lite tidigare visade sig bli svårare än väntat, då städerskorna inte var klara med våra rum, trots vissa löften från portieren. Så småningom ordnades det i alla fall och vi kunde efter installationen ta oss ner till Old Town för en eftermiddag på egen hand. Egentligen resans allra första tid som inte styrdes av någon inplanerad aktivitet! Vädret fortfarande soligt och mycket varmt. Men det är skönt att strosa runt här, även om miljön ändå inte riktigt kan mäta sig med det vi såg i Tlaquepaque, i Sedona tidigare.

En god middag på St Clair Winery & Bistro avslutade sedan dagen.

Dagens utförda föredrag:

Albuquerque... Bertil Thörn

Måndagen den 15 september

Nu började vi dagen med att åka tillbaka västerut, ut ur Albuquerque igen. För vi skulle nu ta gruppen med på en guidad tur till Himlastaden – Sky City – Acoma Pueblo. Vi var i god tid, så nya kvitteringar för kameratillstånd störde inte tidplanen. Väl uppe på klippan togs vi omhand av en robot med en datamaskin inopererad i huvudet.

Nej, inget illa menat med det. Killen var oerhört påläst och mycket effektiv. Mängder av information strömmade ur honom på ett humoristiskt, men ändå mycket tydligt sätt. Men inte ett ord i onödan kändes det som. Allt var mycket noga planerat, nästan militäriskt. Och Gud nåde den som stannade mera än de tre minuter han beviljade vid varje stopp! Jag tror att han mycket väl skulle platsa i INDIANKLUBBENS reseorganisationsstab!

Han tog oss alltså runt i byn på ett mycket effektivt sätt, vilket utan hans disciplinerade sätt säkert hade

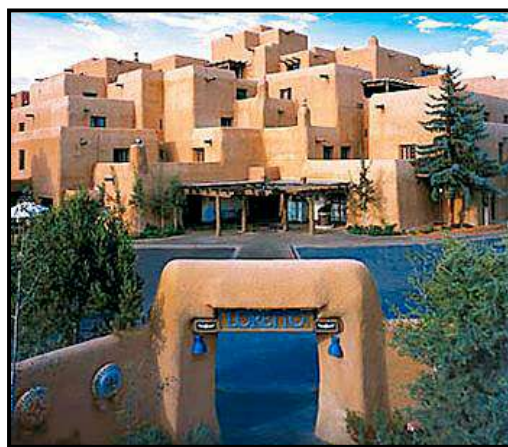
tagit betydligt längre än de 45 minuter turen var tänkt att ta. Han löste det på... 45 minuter!

Det allmänna intrycket av Acoma var, att det är en milsvid skillnad mellan de byar vi tidigare har besökt och denna. Och den skillnad jag tänker på är den hur man bevarar sin by, sin kulturskatt. Även här reparerades det och byggdes till. Men på ett sätt som definitivt inte bröt mot det gamla, varken vad gällde val av byggnadsmaterial eller arkitektur. Här satsar man på renlighet och stil! Så till den milda grad, att guiden hade en medhjälpare med sig, som hela tiden gick efter oss med en sopsäck, i händelse någon av de där konstiga turisterna skulle få för sig att kasta något skräp! Man vet ju aldrig med utlänningar!

Jag hade hört i förväg att Haku, deras nya museum, skulle vara något alldeles speciellt. Och visst var det fint. Ordet Haku, för resten, betyder ”att vara förberedd” på Keresan-språket. Forskare har menat att det skulle syfta på att klippan var den plats, som gudarna hade förberett för folket och att det alltså skulle vara ett annat namn för Acoma. Själva ordet Acoma ska uttolkas som ”People of the White Rock” – ”Den vita klippans folk”.

Men så var vi färdiga med Acoma. För mig var det faktiskt tredje gången gillt. Har varit här två gånger förut utan att ha lyckats få komma upp till byn. Så nu kanske jag kan travestera det gamla citatet och säga, ”Se Acoma och sedan dö...” Nej, så allvarligt ska det väl inte behöva bli. Men visst var det intressant att komma upp där en gång i alla fall.

Och nu, mot Albuquerque igen! Det står ju så i det här styckets rubrik. En gång var vi i Albuquerque tre gånger... Och nu är det tredje gången. För nu ska vi banne mig in på affären Bien Mur, ute på Sandia Reservation. Och in kom vi. Och handlade gjorde vi. Och vi hämtade fram bufflarna nästan ända fram till staketet. Vad kan ni mera begära? Nu ska jag inte åka till Albuquerque någon mera gång!

I stället bär det direkt av till Santa Fe! Santa Fe, den där nästan legendariska staden. Den äldsta residensstaden i hela USA! Och den nästan klassiska Sydvästern-staden. Tänk så mycket historia det finns där!

Och så kommer man dit och vad finner man? Jo, en stad med en alldeles hopplös trafiksituation. En stad full av kommers, av mode och av modern livsstil. Okey, fortfarande får man inte bygga några skyskrapor och arkitekturen är strikt hållen. Men annars är det här en stad med nästan storstadspuls. En stad vars historiska traditioner inte längre går att se, utan man får bara ana sig till den. En stad där det bara är de stora pengarna som gäller. En stad för det ”fina” folket. Titta i vilket amerikanskt livsstilsmagasin ni vill, så får ni se. Men nu har vi varit där i alla fall. Lite rumphugget blev dock besöket, då man i USA tycker att vintersäsongen börjar redan den 1 september. I och med det så har samtliga muséer uppe på Museum Hill också anpassat sina öppettider, vilket naturligtvis, enligt lagen om alltings dj..het, betyder att man håller stängt på måndagar! Måndagar, av alla dagar! Vi kanske skulle ha farit tillbaka till Albuquerque en fjärde gång först i alla fall!

Men, nej. I stället var det bara att bita i det sura äpplet och enligt vår plan köra till Santa Rosa för övernattnig. Här visade det sig vara ont om matställen. En kvarterskrog längre upp i backen var det som lockade flest. Och så fanns det en McDonalds rakt över gatan. Men, McDonalds till middag...? Nej, men det låg en bensinmack längre ner i backen. De brukar ha smörgåsar. Så det fixar sig nog. Men vad händer? Bensinmacken, som vi trodde skulle ha smörgåsar, lyckades naturligtvis stänga precis när vi tog i handtaget. Så för första gången fick McDonalds hjälpa till även med middagen. Men det gick faktiskt bra det också, när allt kom omkring.

Dagens utförda föredrag:

Acoma Pueblo... Hans-Olof Ohlsson

Santa Fe... Bertil Thörn

Tisdagen den 16 september

Nu lämnar vi Sydvästern för gott. I stället tar vi sikte på de sydliga prärierna. Norra Texas, det som kallas Texas Panhandle, ligger framför oss. Och här förlorar vi en timme, då vi passerar in i Central Time Zone, från att tidigare ha rört oss i Mountain Time. Men innan vi gör det, så tar vi ett sista farväl av företeelser som har med Sydvästerns historia att göra. I Fort Sumner besöker vi det alldeles nya Bosque Redondo Memorial at Fort Sumner

State Park. Så nytt att deras nyanställda Park Ranger blev alldeles till sig av nervositet. Så nervös att han inte ens klarade av att skriva ut ett kvitto på kassaapparaten. Men vad gjorde det? Museet var ju fint och han ringde i alla fall efter tanten som kom och öppnade giftshopen för oss. Och under tiden vi väntade på det, hann de allra flesta springa bort och fotografera den berömda graven på kyrkogården intill. Vems grav...? Billy the Kid's, naturligtvis!

Men så var vi inne i Texas, The Lone Star State. Det Texas, där man tycker, att det räcker med en stjärna på flaggan. Det finns ju ändå inget som kan mäta sig med Texas! Till staden Canyon, med sitt stora universitet, men nästan helt utan parkeringsplatser! Dave hittade en till slut, om vi lovade att inte stanna på muséet i mera än en timma. Från Canyon är det inte långt till den gamla boskapsstaden Amarillo. En stad med anor inte bara från de stora boskapsranchernas tid utan också från tiden då Route 66 var på allas läppar. Här finns, förutom Quarter Horse

Museum och naturligtvis även en stor livdjursmarknad också ett spektakel som går under namnet Big Texan Steak Ranch. Det är i första hand en restaurang i gammal stil och naturligtvis byggd med Texasmått. Men det är också ett motell. Men inte bara för vanliga vägfarande, utan också för hästar! Ett Horse-Motel! Ja, jag säger då det, vad de kan hitta på där nere i Texas!

Nu hade vi, via mail, bokat bord för vår middag här. Något som vi förstod, att vi egentligen inte hade behövt. För i mailsvaret stod det: "No problem! We can seat any group, anytime! Just stomp in!" De kan vara rätt så stora i truten, de där Texasborna. Men så har de en förmåga att stoppa in i den också. Big Texan annonserar nämligen ut, som sin specialitet, sin 72-oz. Texas Steak

(2,04 kg!!!). Den som äter upp allt slipper betala! Men för oss gamlingar finns det seniorportioner också, så vi klarade oss. Trots att vi också kostade på oss förrätt. Friterad skallerorm!!! Efter maten blev vi sedan underhållna med äkta countrymusik vid borden, spelad och sjungen av tre riktiga, äldre Texas-gentlemän i boots och cowboyhatt. Precis som det ska vara i Texas!

Efter maten och med en fantastisk Texas-solnedgång i väster, tog vi oss snabbt upp till oljestaden Borger för övernattnig.

Dagens utförda föredrag:

Fort Sumner... Hans-Olof Ohlsson

Bosque Redondo... Hans-Olof Ohlsson

Billy the Kid... Lars Grähs

Clovis (first man)... Anders Järund

Staten Texas... Bertil Thörn

Panhandle Plains Museum... Bertil Thörn

Red River War... Bertil Thörn

The Big Texan Steak Ranch... Bertil Thörn

Onsdagen den 17 september

Nu skulle vi på nytt ut i bushen. Några av indiankrigsskådeplatserna från 1870-talet stod på önskelistan. Först och främst Adobe Walls. Och dit tog vi oss utan problem. Värre var det att vända med bussen. Här finns

minsann inte några iordninggjorda vändslingor. Så Dave fick muttrande backa ett par hundra meter, innan han kunde hitta en betesmarksinfart, där han kunde komma runt. Men alla fick sina bilder av de olika monument som nu utmärker platsen på Turkey Track Ranch marker, intill Canadian River. Nästa plats blev dock för svår. Vi såg hänvisningsskylten ute vid vägen och vi gav oss in på en smal grusväg, där man nog aldrig hade kört med någon väghyvel. Fyra miles skulle det vara till platsen där Lone Wolf, Satanta och de andra

kiowakrigarna 1874 hade belägrat kapten Lyman och hans vagnsfora i flera dagar. Men efter halva vägen gav vi upp, då vi hittade ett ställe, där vi kunde vända med bussen. Vi får nog ordna med helikopter till nästa resa! Den tredje platsen, vi hade spekulerat i, försökte vi inte ens leta upp.

I stället begav vi oss raka vägen till platsen för general Custers överfall på Black Kettles cheyenneläger, i november 1868. Det som kallas Washita Battlefield och som nu har begåvats med ett alldeles nytt Visitor Center, med fint museum och en mycket välsorterad giftshop. Här träffade vi Minoma Littlehawk, som vi nog kommer att kunna hålla kontakt med för vår tidningsräkning. Hon var mycket intresserad, när hon väl hade förstått vilka vi var.

Efter en dag under brännande sol, dammiga grusvägar och kringtrampande i högt gräs med kardborreliknande fröställningar, var det skönt att komma tillbaka till civilisationen i staden Althus, i södra Oklahoma.

Dagens utförda föredrag:

Adobe Walls... Bertil Thörn

Lyman Wagon Train... Bertil Thörn

Buffalo Wallow... Bertil Thörn

Staten Oklahoma... Bertil Thörn

Battle of Washita... Bertil Thörn

Black Kettle... Bertil Thörn

Torsdagen den 18 september

Det här skulle bli en spännande dag. Och lite pirrigt för oss som arrangörer. Hur skulle det gå egentligen? Vi skulle nu in på Fort Sill. En militärpost som fortfarande är aktiv. Amerikanska Arméns Artilleriskola! Skulle vi mötas av en massa kontroller? Skulle vi över huvud taget komma in med en buss? Vi hade haft kontakt i förväg med Mr Towana Spivey, chef för museet på fortet. Och han hade lovat förbereda vaktten. Så svängde vi in vid huvudvakten. Några snabba förklaringar och en fråga om vad som behövde visas upp. Men det var inga problem.

Alla hade sina pass i beredskap och det var allt som behövdes. Vi passerade in och snart var Mr Spivey ute på gården och berättade om sig själv och om hur Texasbor och Kansasbor såg ner på Oklahomabor och om hur allting egentligen fanns här i Oklahoma och inte i vare sig i Texas eller Kansas och om allt möjligt annat, så att vi till slut lite diskret fick lov att peka på klockan, för att vi inte skulle behöva boka in oss på något logement för natten. Men han förstod vinken och sedan gick det lite snabbare. Så snabbt att vi faktiskt, när vi till slut, efter alla våra olika besök inom området, lämnade Fort Sill, så var det nästan på minuten som

vi hade tänkt oss.

En snabb förflyttning förde oss till nästa museum. Southern Plains Indian Museum, i staden Anadarko, Oklahoma. Här var kuratorn, Eva M. Williams så intresserad av vår Indianklubbs verksamhet, att jag inte fick en chans att gå runt och se på samlingarna.

I staden Clinton, Oklahoma, hittade vi till slut fram till något som heter

Cheyenne Cultural Center. Här överraskades vi av att möta Mr Lawrence H. Hart, en tidigare bombflygpilot och Mennonite-pastor, nu en av cheyennestammens

fyra fredshövdingar. Han höll ett kort anförande för oss, innan vi kunde bese de samlingar av indianska artefakter man har samlat här. Annars är Centrets huvudsakliga syfte och mål att upprätthålla cheyennespråket, vilket man gör genom forskning och genom att hålla utbildningar i sin lilla datorsal.

Dagens val av övernattningsplats var det vi känt oss mest osäkra på. Men det skulle visa sig vara ett av de bättre faktiskt. Så det blev inga som helst problem.

Dagens utförda föredrag:

Fredagen den 19 september

Problemet blev det däremot med den här dagens första besök. Vi skulle leta upp platsen för det så kallade Medicine Lodge Treaty, i den lilla staden Medicine Lodge, just efter att vi passerat gränsen till Kansas. Men ett lokalt vägbygge hade effektivt stängt av infarten till Memorial Park, så där kom vi inte in. Inte heller lyckades vi med besöket vid muséet, som kallas Medicine Lodge Stockade. Här visade det sig att ägarna just hade åkt på semester!!! Åter igen något som kanske är konsekvensen av att sommarsäsongen – och därmed turistströmmen – nu betraktas vara över i Western.

Dagens viktigaste besök blev nu i stället Fort Larned. Kanske det bäst bevarade av de gamla gränsmarksforten från indiankrigens dagar på 1860- och 1870-talen. Även här var det dock begränsad kapacitet. Bara en Park Ranger i tjänst, så han kunde inte lämna sin reception, för att gå med oss runt i anläggningen. Men här berodde det på att det just den här helgen var stort historiskt symposium i Larned, anordnat av Santa Fe Trail Association. Något som alla andra hade fått åka på. Nu klarade vi oss själva ganska bra, så det var egentligen inte något större problem. Och dessutom kom deras ekonom ut i muséet för att hjälpa till, när hon hörde att det kom in en massa människor. Så mycket till hjälp behövdes dock inte, utan det blev mest en massa snack om

gemensamma indiankrigsintressen. Och det framgick rätt snart, att hon tyckte det var intressantare än att sitta på kontoret och brottas med budgeten!

På väg in till staden Larned, hann vi faktiskt med ytterligare ett besök, som inte var aviserat i vårt program. Santa Fe Trail Center är ett litet museum som berättar historien om den legendomsrunna transportleden.

Efter en snabb lunch i Larned var det ett besök vid Pawnee Rock som var nästa programpunkt. Pawnee Rock, ett av de mera välkända landmärkena längs den gamla Santa Fe Trail. I dag en liten park, med ett monument och med ett utsiktstorn, som ska kompensera för den minskning av klippans höjd, som blev resultatet av järnvägs- och husbyggen i området under sent 1800-tal. Grindhålet vid parkens infart måste ha varit måttbeställd efter Dakota Bus vagnspark, för det hade inte gått att lägga ett frimärke emellan på någon sida, när Dave tog oss in där. I god tid före stängningsdags rullade vi till slut in vid Historical Fort Hays. Ännu ett av de välkända Kansasforten från indiankrigens dagar. Ett fort med mycket av 7:e Kavalleriets och dess befälhavare, general Custers, historia. Här blev det dock guidning in i ett av officershusen, som är möblerat som det var i gamla tider. För övrigt släpptes vi fria att gå runt i anläggningen. Här tog vi också till slut den traditionella gruppbilden, alltmedan den lilla buffelhjorden, på andra sidan vägen, envist låg kvar och idisslade inne i sitt lilla vindskydd. Kvällen i staden Wakeney ägnades av många åt att börja förbereda packningen. Ett antal nya resväskor hade, som brukligt är, nu tillkommit i bussens bagagerum.

Dagens utförda föredrag:

Medicine Lodge Treaty... Bertil Thörn

Staten Kansas... Bertil Thörn

Fort Larned... Hans-Olof Ohlsson

Pawnee Rock... Bertil Thörn

Fort Hays... Bertil Thörn

Lördagen den 20 september

Sista dagen, som också omfattade den längsta körsträckan, skulle ta oss till tre olika krigsskådeplatser. Först gällde det platsen där löjtnant Kidder och hans lilla trupp tillintetgjordes av Pawnee Killers oglalasiouxer 1867, när de var på väg till general Custer i fält med nya order. Här hade vi förgäves försökt få tag på familjen Kurth, som äger marken, men inte lyckats.

Och här ute ger man sig inte bara iväg och traskar in på folks marker, om man inte har fått lov. Här finns minsann ingen Allemansrätt! Så vi fick snällt stanna vid informationstavlan ute vid vägen, peka och berätta, att där, 1,5 kilometer ut i gräset, vid Beaver Creek, var det som det hände. Jag tror ändå, att många nog tyckte det var skönt, att slippa traska ut där i gräset, faktiskt.

När vi väl kom in till staden Goodland, strax intill, och ryckte i dörren till deras lilla museum, för att se deras diorama över just Kidder-striden, ja då var det stängt. Men en lapp i fönstret aviserade: "tillbaka 9.30". Det var

bara fem minuter. Så vi stannade. Och, häpp! Det fungerade! På minuten kom tanten och låste upp och vi kunde snart konstatera, att det var förvisso inte mycket till diorama det! Men nu har vi varit där också i alla fall och tanten fick ju sälja böcker och T-shirts och allt möjligt som en galning. Så hon var nog nöjd ändå! Och egentligen var nog vi det också, för vädret var ju fortfarande perfekt! Och stämningen...

Nästa besök blev mera informativt. Platsen för striden vid Beecher Island, med stort minnesmärke och nyuppsatt informationstavla. Sedan gavs det ingen pardon. Här var det bara att trava ut i gräset, där Arikaree River en gång strömmat, och försöka skapa sig en egen bild av hur det kan ha varit för major Forsyths män, när de låg där nedgrävda på den lilla grusön mitt i floden och hundratals indianer svärmade omkring dem i mera än en veckas tid. De äldre, turistande farbröderna, i sin husbil på campingen, försökte få oss att tro på, att cheyenneledaren Roman Nose skulle ligga begravd på höjden norr om platsen för monumentet. "Försök med den", sa vi! Det är nog bara turistmyndigheterna som tror på det.

Det allra sista besöket skulle komma att bli ännu en krigsskådeplats från ungefär samma tid. Nämligen Summit Springs. Och då var vi tillbaka i

nordöstra Colorado och hade återfått den tidigare förlorade timmen, då vi nu var tillbaka i Mountain Time Zone. Sist jag var här kunde man köra ända fram. Men nu har det tydligen hänt saker här. Den sista infarten var avspärrad med kedjor och taggtråd och man såg att det nu var ett tag sedan något fordon färdats där. Men skam den som ger sig. Vi klättrade och kröp under och runt kedjor och taggtråd och började promenera, ja kanske till och med småspringa. Nu är det så, att det faktiskt är längre än man tror, så åtminstone jag hann bli tämligen svett

i solgasset, innan vi var framme. Och väl framme förstår man varför området är avspärrat. Här har varit vandaler!

Minnesstenen, som berättar den mördade Susanna Alderdice historia, har välts omkull och någon har till och med skjutit några skott på den. En

annan minnestavla är också sönderslagen och det finns skottmärken i flera av de minnesstenar som utmärker platsen. Här kunde vi dock ändå berätta historien och peka ut hur det gick till, då platsen är tämligen överskådlig.

Återigen fick Dave problem, när vi skulle iväg. De här lokala grusvägarna är inte gjorda för busstrafik och han tvingades på nytt backa en lång sträcka, innan han kunde vända. Men ut kom vi och nu återstod bara den avskedsmiddag vi hade bokat på Memories Restaurant, i Fort Morgan. Först hade vi varit oroliga för att vi skulle komma för tidigt. Men fördröjningen

vid Summit Springs gjorde att vi nu kom alldeles precis i rätt tid. Och vi var väntade. Bokningen hade fungerat. Efter en god middag, en del tal och överlämnandet av mycket fina presenter från gruppen till oss arrangörer och dricksen till vår chaufför, var det bara att sätta sig i bussen och ta den sista biten in till Denver och samma hotell som när vi startade. Vis av erfarenheten från första natten, funderade vi en del över hur pass krånligt det skulle bli att checka in den här gången. Men efter ett telefonsamtal in till hotellet, kom det överraskande beskedet, att allt redan var i ordning, nycklarna fördelade och ingen behövde signera något alls! Vi har en känsla av att det har gått en del telefonsamtal från vår amerikanske samarbetspartner uppe i Rapid City till hotellets management. Samtal som säkert har fått telefonrådarna

att krulla sig! För när vi väl kom fram blev vi kungligt mottagna och det dröjde inte många minuter förrän alla hade sina rum och den sista natten kunde förberedas.

Dagens utförda föredrag:

Kidder-massakern... Sterner Andersson

Beecher Island... Hans-Olof Ohlsson

Summit Springs... Bertil Thörn

Söndagen den 21 september

Då de två resegrupperna hade olika avgångstider hade vi beslutat att gruppen till Kastrup skulle lämna hotellet klockan 8.00, medan gruppen till Arlanda fick sovmorgon och inte behövde ge sig iväg förrän klockan 10.00. Så skedde också och allt fungerat helt plan enligt, även om säkerhetsproceduren på flygplatsen är precis så omfattande och tidskrävande som alla skräckberättelser förtäljer. Men igenom kom vi och iväg kom vi, faktiskt något före utsatt tid! Även bytet i Atlanta gick smärtfritt och också här var vi iväg i god tid. Och med en racerförare i cockpit klipptes Atlanten i ett litet klick och vi landade helskinnade, om än rätt så ömma i baken, i Köpenhamn en halv timme **före** utsatt tid.

Vad jag har förstått av kommentarer från några i Stockholmsgruppen, så gick även den flygningen helt enligt plan och vi kunde alla, via olika researrangemang, ta oss vidare till hemorterna.

Ja, riktigt smärtfritt gick det naturligtvis inte för oss i Köpenhamn. Transportbandet för intransporten av bagaget strejkade givetvis när det var dags för våra väskor! Men nu hade vi inga mera tider att passa, så det var bara att ta det lugnt och vänta. Så småningom löste även det upp sig och vi fick vårt bagage. Nu ska det bli skojigt att titta på alla bilder, bläddra i alla böcker och avvakta alla kommentarer. Som arrangör hoppas man naturligtvis att de ska vara positiva. Vi hade i alla fall en stor glädje av den mycket goda samvaron med samtliga under denna omfattande och händelserika resa, som vi hoppas att ni alla kommer att bevara i ljust minne.

Ett varmt tack till alla deltagare och inte minst till de, som också hjälpte till med informativa föredrag under resans gång. Nu ser vi fram mot en återträff till våren.

Bertil och Kerstin Thörn

Hans-Olof och Birgitta Ohlsson

